

หลักสูตรอบรมอาสาสมัครสาธารณสุขเรือนจำ
รายวิชาส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม
หมวดวิชาย่อยสุขภาพช่องปากและการดูแล

สุขภาพช่องปากต่อสุขภาพร่างกาย

ปัญหาสุขภาพช่องปากอาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพอื่น ๆ

หน้าที่และความสำคัญของฟัน

ตัดและบดเคี้ยวอาหาร

ทำให้ใบหน้าสวยงาม

ช่วยให้พูดออกเสียงได้ชัดเจน

คราบจุลินทรีย์

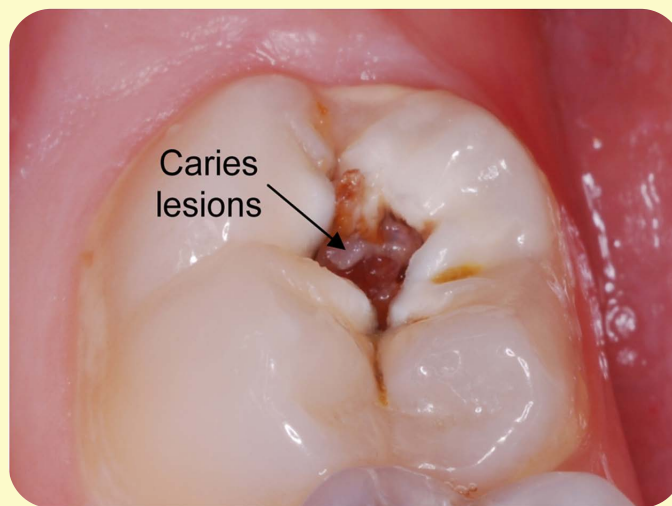
คราบจุลินทรีย์

คราบจุลินทรีย์
โรคฟันผุ

โรคฟันผุ

โรคฟันผุ หมายถึง สภาวะที่ฟันมีการสูญเสีย เคลือบฟันและเนื้อฟัน ทำให้
ผิวฟันเกิดเป็นหลุมหรือโพรง เรียกว่า รุขของฟัน

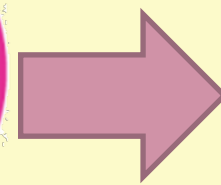
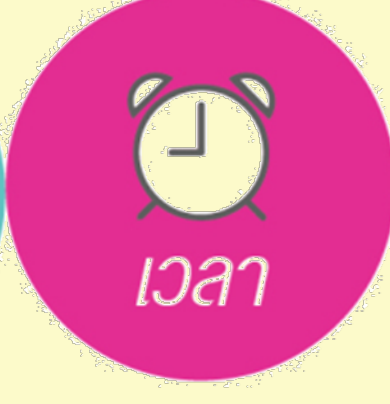

โรคฟันผุ

สาเหตุของฟันผุ

เชื้อจุลินทรีย์ในช่องปากจะทำปฏิกิริยากับคราบอาหารที่ตกค้างอยู่ตามผิวฟัน เกิดการผลิตรกรดทำลายผิวเคลือบฟันเมื่อเกิดการทำลายเป็นเวลานานจะก่อให้เกิดเป็นรูบนผิวฟัน โดยเริ่มจากขนาดเล็กมากๆ ลุกลามใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นโรคฟันผุ

ป้องกันฟันผุง่ายๆ ด้วยวิธีเหล่านี้

รับประทานน้ำตาลและอาหารหวานให้น้อยลงในระหว่างวัน เพื่อลดปริมาณกรดในช่องปากที่ทำให้ฟันเสียหาย

กินอาหารให้เป็นเวลาไม่ควรกินจุบกินจิก เพราะโอกาสเกิดกรดในช่องปากมีมากขึ้น

รับประทานผลไม้ที่มีวิตามินซีและใยอาหารสูง มีส่วนช่วยลดการเกิดเลือดออกตามไรฟันและเปรียบเสมือนที่ขัดฟันเพื่อฟันขาวสะอาด

แปรงฟันโดยใช้ยาสีฟันผสมฟลูออไรด์และใช้ไหมขัดฟันเป็นประจำทุกวันเพื่อลดปริมาณคราบจุลินทรีย์และแบคทีเรียในช่องปาก

โรคเหงือกอักเสบ

โรคเหงือกอักเสบ เป็นการอักเสบที่เกิดขึ้นเฉพาะบริเวณขอบเหงือก ลักษณะอาการที่ตรวจพบคือ *เหงือกบวม แดง มีเลือดออกเวลาแปรงฟัน* แต่ไม่มีอาการเจ็บปวด การอักเสบของเหงือกจะกลับคืนสู่สภาพปกติได้ เมื่อผู้ป่วยสามารถแปรงฟันตนเองได้สะอาดและทั่วถึง

โรคเหงือกอักเสบ

เหงือกปกติ

เหงือกอักเสบ

หินน้ำลาย

โรคปริทันต์อักเสบ

- โรคปริทันต์อักเสบ หรือโรครำมะนาดเป็นภาวะที่การอักเสบลุกลามจากเหงือกไปทำลาย กระดูกเบ้าฟัน เอ็นยึดปริทันต์ และเคลือบรากฟัน ทำให้การยึดติดของฟันกับกระดูกเบ้าฟันลดลง ฟันโยก จนไม่อาจใช้งานได้ เนื้อเยื่อปริทันต์ที่ถูกทำลายไปแล้ว ไม่สามารถรักษาให้คืนกลับสู่ สภาพเดิมได้อย่างสมบูรณ์
- ลักษณะที่ตรวจพบในปาก คือ สภาพช่องปากไม่สะอาด มีคราบจุลินทรีย์มาก กลิ่นปากรุนแรง มีหินน้ำลาย ฟันยื่นยาว ฟันห่าง บางครั้งมีคราบหนอง ในกรณีที่เกิดการอักเสบ เฉียบพลันจะมีอาการปวด บวม ฟันโยก มีฝีหนองที่ปลายรากฟัน ทำให้เจ็บปวดทรมาน โรคปริทันต์อักเสบ เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียฟัน ในวัยผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ

โรคปริทันต์อักเสบ

Moderate Stage Gum Disease

Severe Stage Gum Disease

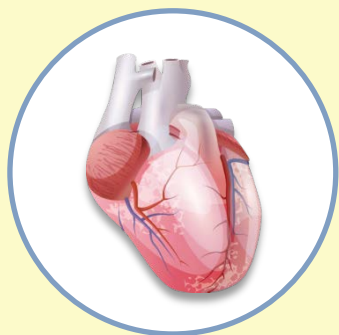
โรคปริทันต์อักเสบและฟันถูกถอน

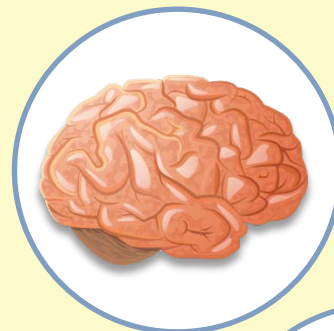

ความสัมพันธ์ระหว่าง โรคปริทันต์ กับ โรคทางระบบ

โรคหัวใจและ
หลอดเลือด

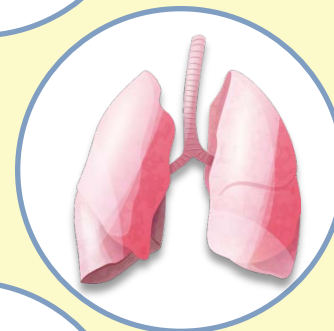
โรคอัลไซเมอร์

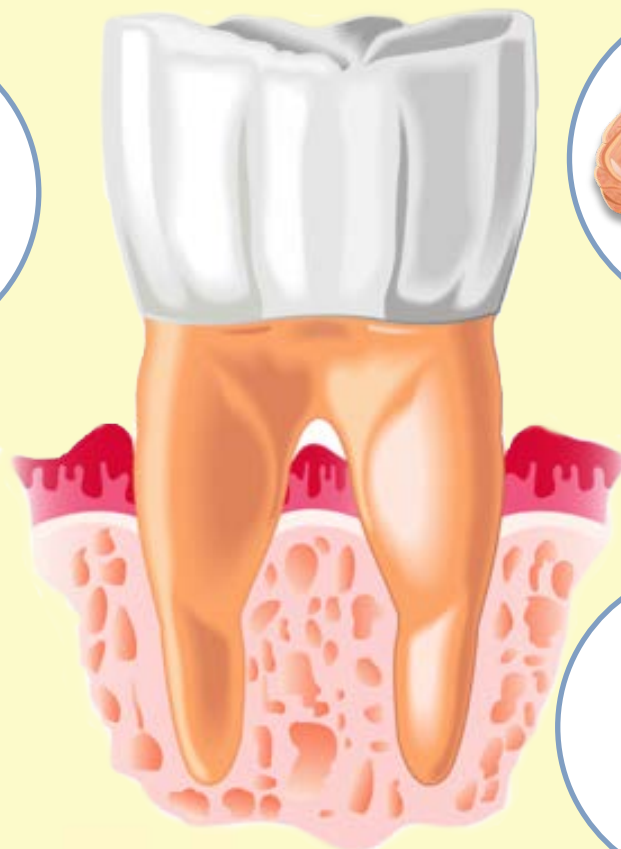
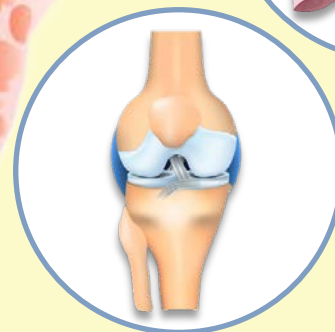
โรคเบาหวาน

โรคระบบหายใจ

โรครูห์มาติก

อาหารกับสุขภาพช่องปาก

มีประโยชน์

มีโทษ

การดูแลสุขภาพช่องปาก

การแปรงฟันสูตร 2-2-2

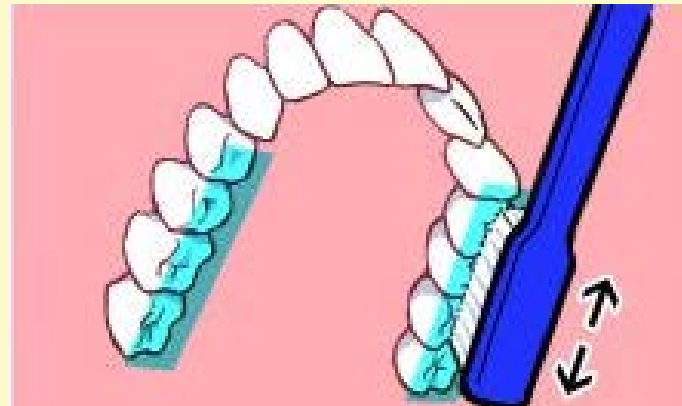
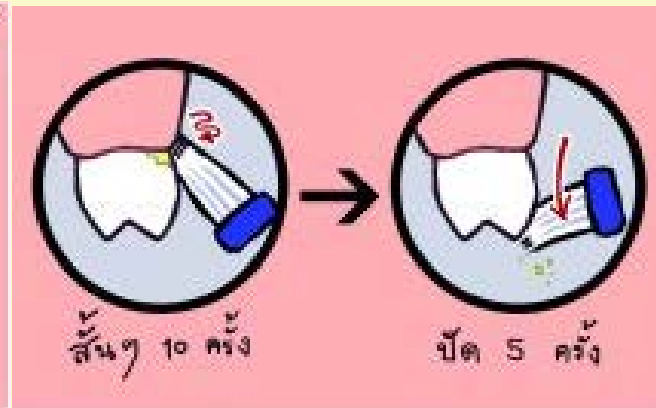
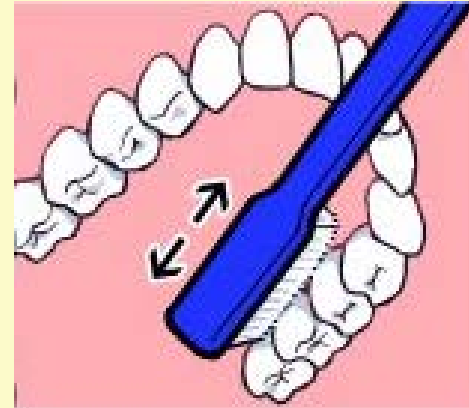
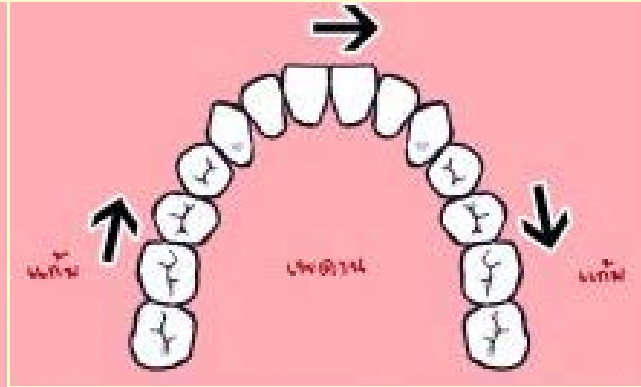
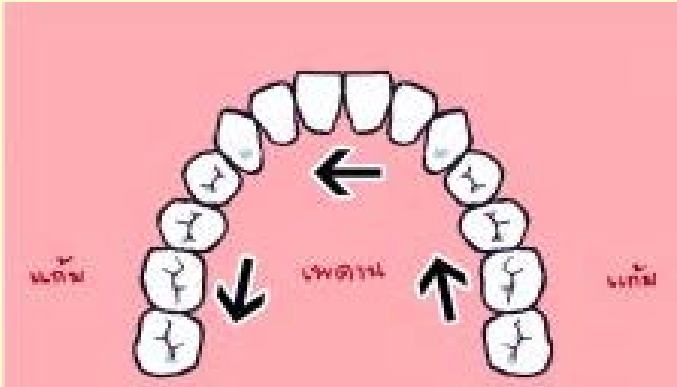
แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ เช้าและก่อนนอน โดยเฉพาะช่วงก่อนนอนเชื้อโรคต่างๆเจริญเติบโตได้ดีกว่าปกติ

แปรงฟันนานครั้งละ 2 นาที เพื่อให้สะอาดทั่วถึงทุกซี่ ทุกด้าน และให้ฟลูออไรด์ในยาสีฟันจับกับเคลือบผิวฟัน

งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มหลังแปรงฟันนาน 2 ชั่วโมง เพื่อให้ฟลูออไรด์ทำงานได้อย่างเต็มที่ และลดการเกิดเชื้อจุลินทรีย์ในช่องปาก

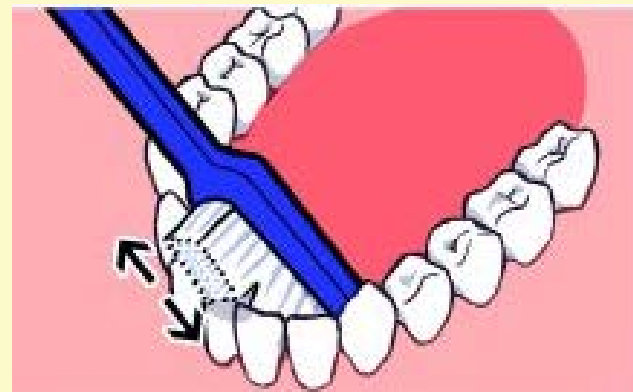
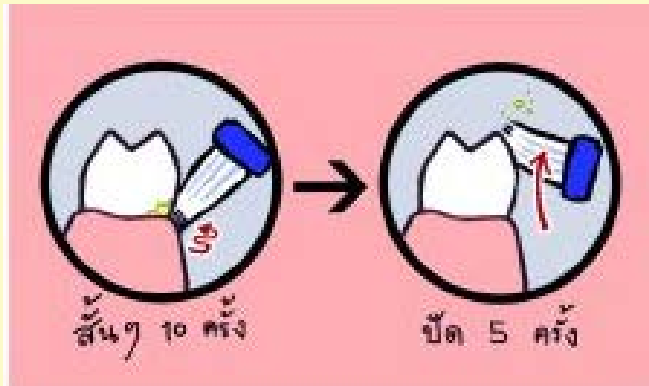
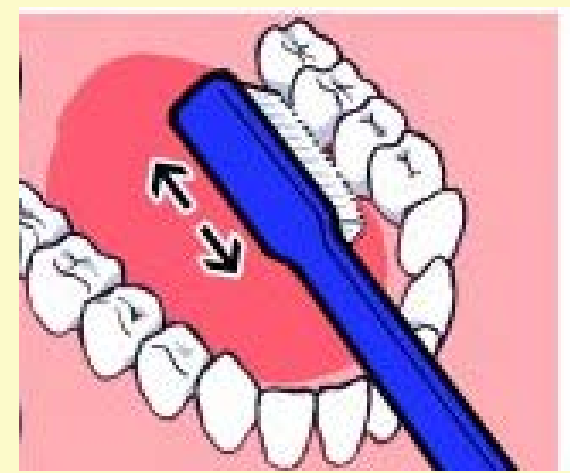
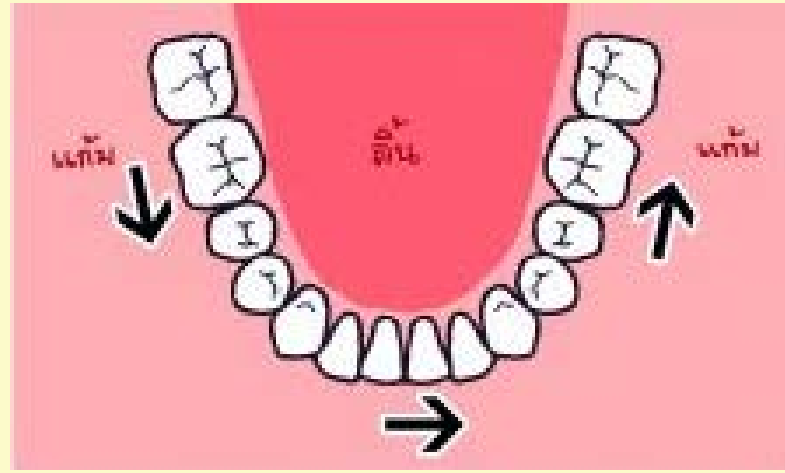
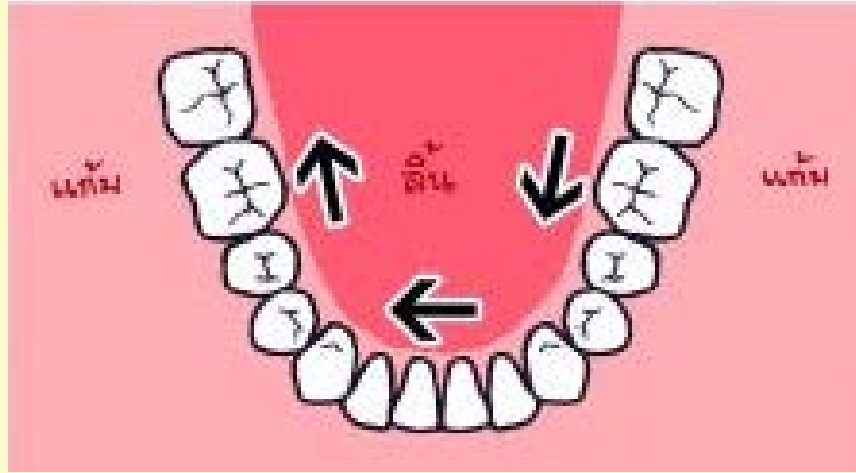

วิธีการแปรงฟันบน

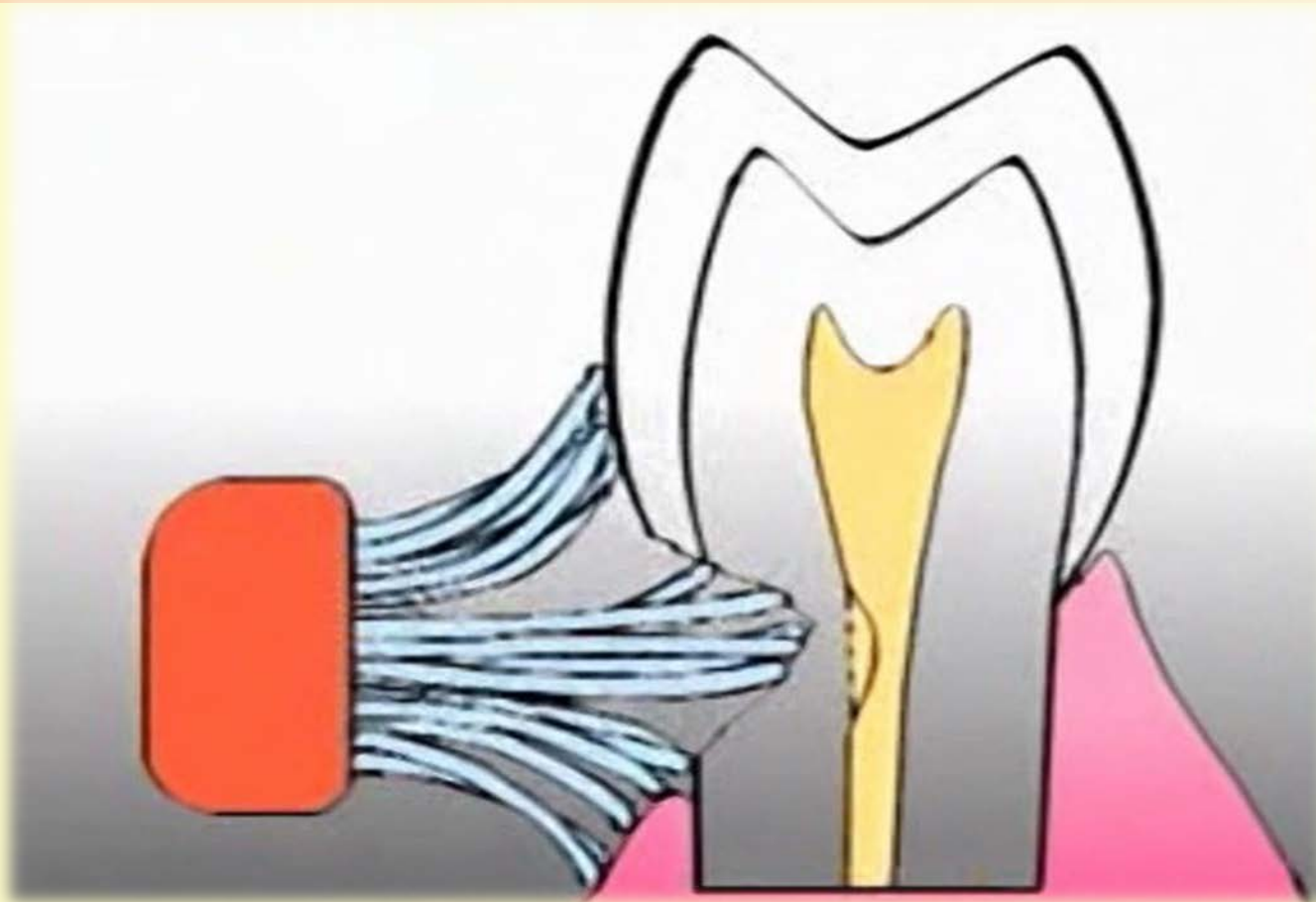

วิธีการแปรงฟันล่าง

ฟันสึก ผลจากขนแปรงแข็ง แปรงแรง ถูขวาง

การแปรงฟันแห้ง

แปรงฟันแห้ง คือ การแปรงฟันแบบใช้น้ำน้อยทั้งก่อนแปรงฟันและหลังแปรงฟัน

ขั้นตอนการแปรงฟันแห้ง

➤ ป้ายยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ยี่ห้อใดก็ได้เพียงเล็กน้อยลงบนแปรงสีฟันแห้ง
(แปรงสีฟันที่ไม่จุ่มน้ำ)

01

➤ แปรงฟันทันทีโดยไม่ต้องบ้วนปากก่อน ให้ทั่วถึงนาน 2 นาทีขึ้นไป

02

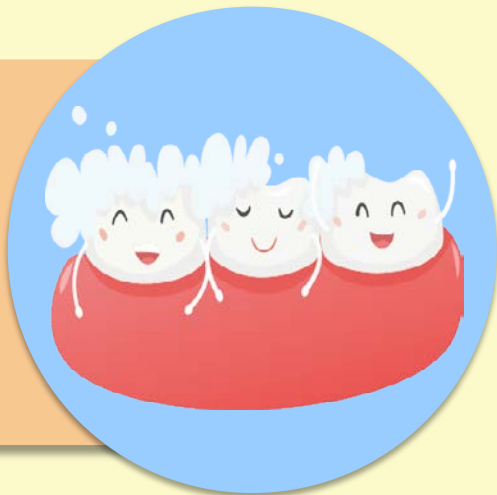
➤ เมื่อแปรงฟันจนทั่วทั้งช่องปากแล้วให้บ้วนยาสีฟันทิ้งโดยไม่ต้องบ้วนปาก
ด้วยน้ำอีก

03

ข้อดีของการแปรงฟันแห้ง

เก็บกักฟลูออไรด์
ได้นาน

ป้องกันฟันผุ

ประหยัดน้ำ

ผลของการสูบบุหรี่ต่อสุขภาพช่องปาก

- เหงือกอักเสบรุนแรง _____
- ฟันเปลี่ยนสี _____
- ต่อมน้ำลายอักเสบ _____
- กลิ่นปากรุนแรง _____
- รอยโรคในช่องปาก
และมะเร็งในช่องปาก _____
- คราบบนฟัน _____
- กระดูกขากรรไกร
เสื่อมสลาย _____

มะเร็งในช่องปาก

๒
สุมแผลเป็นมะเร็ง
ช่องปาก

ความเชื่อในทางสุขภาพ

- คนต้องเชื่อว่ามีโอกาสเกิดโรค
- โรคมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นได้
- โรคอาจเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลันได้
- การปรับพฤติกรรมจะมีผลดีต่อการป้องกันและรักษาโรคได้

ความเชื่อในการควบคุมตัวเอง

- คนที่เชื่อว่าจะควบคุมใจและพฤติกรรมตัวเองได้จะมีวิถีชีวิตในการสร้างเสริมสุขภาพ
- คนที่ไม่สามารถควบคุมตัวเองได้และเชื่อว่าสิ่งที่ตัวเองทำจะไม่สำเร็จเสมอจะเปลี่ยนพฤติกรรมได้ช้าและหวังให้หมอเป็นผู้ดูแลปัญหาสุขภาพของตน

กระทรวงสาธารณสุข

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม